

ALEXANDRA REDT MENSAPEN OP BORNEO

*‘Ik voel zoveel liefde voor alle orang-oetans
die we hebben kunnen helpen’*

Alexandra (38) woont samen met haar vriend Dirk-Jan (37) op het eiland Borneo. Daar werkte ze in een orang-oetan *rescue centre*. Inmiddels zet ze zich vooral in voor de bossen van Borneo en haar lokale en bijzondere bewoners.

TEKST RENÉE BROUWER

“AL ZOLANG IK ME kan herinneren, draait mijn leven om apen. En vooral mensapen zoals orang-oetans vond ik als klein meisje al heel bijzonder. Ik weet eigenlijk niet meer hoe dat zo ontstaan is. Ze intrigeerden me gewoon en ik kon uren naar ze kijken. Eenmaal volwassen verwachtte ik niet ook echt met deze prachtige dieren te kunnen gaan werken. Ik studeerde industrieel ontwerpen, omdat ik het leuk vond om creatief bezig te zijn. Door toeval kwam ik in mijn afstudeerjaar opeens weer in aanraking met apen. Of beter gezegd: via een docent ontmoette ik iemand die zich in Indonesië bezighield met het redden van orang-oetans in nood. Orang-oetans zijn geweldige en intelligente dieren.

In het wild weten ze precies wat ze wel en niet kunnen eten en klimmen ze als de beste. Ook bouwen ze elke avond een nieuw nest hoog in de bomen. Helaas worden ze nog vaak door de lokale bevolking en handelaren in gevangenschap gehouden, waardoor dat allemaal niet kan. Als ze worden gered, komen ze in een opvangcentrum. Daar hebben ze vaak te weinig uitdaging waardoor ze snel verveld raken. Vandaar dat het opvangcentrum de apen stimuleert om ze weer vanuit hun natuurlijke instinct te laten leven. Hiervoor gaan de orang-oetans naar de *forest school* waar ze alle *survival skills* leren die ze nodig hebben. Als de dieren dit goed oppakken, kunnen ze later terug de natuur in. Helaas zijn er ook orang-oetans die al zolang in gevangenschap leven dat dat voor hen niet meer mogelijk is.”

WEGGERUKT UIT HUN NATUURLIJKE LEEFOMGEVING

“Ik was direct enthousiast toen ik over de organisatie hoorde. Het leek me geweldig om de orang-oetans te helpen. Nadat ik afstudeerde, ging ik dus bij een *animal rescue centre* in het Indonesische Sulawesi werken. Daar dacht ik mee hoe we op een slimme manier de orang-oetans konden triggeren om actiever te worden en meer natuurlijk gedrag te ontdekken. In het opvangcentrum verbleven ook twee orang-oetans die gered waren van illegale smokkel naar het buitenland. Ze waren gevangen in het oerwoud en weggerukt uit hun natuurlijke leefomgeving. Omdat ze al lang in gevangenschap leefden, was het niet zeker of ze uiteindelijk weer konden worden teruggezet. Dat vond ik echt vreselijk om te horen. Toen ik de apen zag, was het duidelijk dat ze niet gelukkig waren. Natuurlijk begreep ik ook waarom. Ze hoorden helemaal niet in een opvangcentrum thuis, maar in de bossen waar ze vandaan kwamen. Om ze op een speelse manier uit te dagen, verstopten we hun voedsel ergens hoog in de verblijven of deden we een ringsteekspel. Hierbij hingen we hun eten vlak buiten hun verblijf, waarna we ze het zelf lieten binnen hengelen met een stok. Na veertien jaar in het opvangcentrum te hebben gezeten, verhuisden de orang-oetans uiteindelijk naar een speciale plek op Borneo. Hier konden ze vrij bewegen en klimmen, maar werden ze wel voorzien van voedsel.”

AANGEKLEED EN WEL

“Na een jaar in Sulawesi te hebben gewoond, verhuisde ik met mijn vriend Dirk-Jan naar Borneo. Hij was samen met mij mee naar Sulawesi gekomen. Terwijl ik mij met de orang-oetans bezighield, richtte hij zich vanaf het begin op alternatieven voor de vernietigende palmindustrie. Door de grote vraag naar palmolie wereldwijd worden er in het oerwoud veel bomen gekapt voor het aanleggen van plantages. Hierdoor hebben orang-oetans steeds minder leefruimte en worden ze met uitsterven bedreigd. Momenteel leven er nog zo'n 55.000 orang-oetans op Borneo en 11.000 op Sumatra. Dat klinkt misschien veel, maar door het hoge tempo waarop de populatie afneemt, is dat niet zo. Orang-oetans planten zich namelijk niet snel voort. Ze krijgen hooguit drie baby's in hun leven. In Borneo raakte ik nog meer betrokken bij het redden van orang-oetans. Op basis van tips werden we geleid naar mensen die ze illegaal als huisdier hielden. Als we bij deze mensen op huisbezoek gingen, was wat we daar aantroffen soms echt schokkend. Zo zaten de orang-oetans opgesloten in kleine kooien, waren ze obees omdat ze alleen maar noodles en frisdrank kregen of draaiden ze mee als gezinslid, aangekleed en wel. Door op respectvolle wijze met de eigenaren in gesprek te gaan, probeerden we ze uit te leggen dat de dieren erg leden in gevangenschap. Bovendien kunnen ze op volwassen leeftijd acht keer zo sterk zijn als mensen, en kunnen apen en mensen ziektes naar elkaar overbrengen. Het was dus ook nog gevaarlijk. Langzaam maar zeker wisten we het vertrouwen van de eigenaren te winnen. Vaak zagen ze dan ook wel in dat de orang-oetans niet bij hen thuis hoorden en stonden ze toe dat we de dieren meenamen naar het opvangcentrum.

De mensen bedoelen het echt niet slecht, maar ik denk dat de behandeling van apen daar vooral te maken heeft met onwetendheid. Soms zijn mensen erg arm en schieten alles dood wat ze in het bos tegenkomen om op te eten, dus ook orang-oetans. Gelukkig gebeurt dit niet vaak. Maar elke keer dat het gebeurt, is één keer te veel. Vaak worden de moeders gedood en de baby's meegenomen om als huisdier te houden of te verkopen. Dat kunnen wij ons in Nederland niet voorstellen, maar daar gebeurt het dus wel."

EMOTIONELE MOMENTEN

"Door de verhalen van het opvangcentrum met sponsors in Nederland en de rest van de wereld op social media te delen, creëerden we meer bewustwording. En dat was en is nog steeds nodig, want voor een *rescue centre* is het lastig om voldoende geld binnen te halen om dit werk te blijven doen. Pas als mensen zien hoe de situatie op Borneo is, komt het echt aan. Ik voel zoveel liefde voor alle orang-oetans die we hebben kunnen redden, gemiddeld zijn dit er zo'n tien per jaar. Er waren apen bij die nooit hadden geleerd om te klimmen, omdat ze als baby bij hun moeder waren weggehaald. Elke keer weer vond ik het fascinerend om hen in het oefenbos te zien waar ze stap voor stap de fijne kneepjes van het wilde leven leerden. Normaal gesproken leren ze dit allemaal van hun moeder waar ze zo'n acht jaar mee leven. Ik weet nog goed dat we een keer een jonge orang-oetan hadden die nog niet zo goed kon klimmen en boven in de boom bijtende mieren tegenkwam. Aangezien hij niet naar een andere boomtop over kon klimmen, gleed hij als de brandweer naar beneden om zich door zijn *keeper* te laten verzorgen. Jonge orang-oetans hebben nauwer contact met hun verzorgers. Als ze nog heel klein zijn, is dat niet erg. Het geeft ze een gevoel van veiligheid dat ze anders bij hun moeder hadden gehad. Bij grotere apen houden de *keepers* meer afstand, zodat ze meer met andere soortgenoten omgaan. Een andere mooie herinnering is toen we een nieuwe orang-oetan voor het eerst takken met bladeren gaven om een nest te bouwen. Hoewel ze lang gevangen had gezeten, wist ze direct wat ze ermee moest doen. Dat was echt ontroerend."

*'De natuur is
te mooi om
het voor geld
af te breken'*

ALTERNATIEF

"Uiteindelijk is de palmindustrie een belangrijke oorzaak van de problematiek rondom orang-oetans op Borneo. Doordat er in heel veel cosmetische en voedingsproducten palmolie wordt verwerkt, is hier een enorme vraag naar. En deze palmolie is afkomstig van de palmvrucht die vooral op Borneo en Sumatra wordt verbouwd. Vandaar dat er op dit eiland ook zoveel palmolieplantages zijn. Er worden enorme bedragen mee verdiend. Helaas gaat het allemaal vaak ten koste van de bossen waar onder andere de orang-oetans wonen. Vanuit het vliegtuig kun je al goed zien hoeveel bomen er gekapt zijn om de plantages te maken. Doordat het leefgebied van de apen steeds kleiner wordt, gaan ze voedsel op andere plekken zoeken, zoals de plantages. En daardoor worden ze sneller gevangen, als huisdier gehouden of verhandeld. Om de orang-oetans te redden, moet je het bos behouden en de lokale bevolking alternatieve inkomsten bieden. Het

regenwoud is voor hen als een supermarkt. Het bos voorziet ze van veel natuurlijke producten die ze eten of waar ze dingen mee kunnen maken. Door veel met de bevolking te praten, weten wij dat zij de bossen liever ook niet willen kappen. Ze kunnen soms alleen niet anders, omdat ze ook geld voor medische zorg en educatie nodig hebben. De vraag naar palmolie is zo groot dat ze meestal voor deze handel kiezen. En dat moet anders. Dirk-Jan heeft daarom samen met een partner het bedrijf Forestwise opgericht. Hiermee bieden ze in samenwerking met de lokale bevolking als een van de alternatieven van palmolie illipe-noten aan. Dit zijn

nootjes waar je een harde boter (vergelijkbaar met shea- of cacao-boter) van kunt maken en die je weer in veel producten kunt verwerken. Ze zijn in de bossen op de grond te vinden. Forestwise koopt de illipe-noten in dorpen die een *commitment* aan willen gaan om hun bos te beschermen. Inmiddels is er al met vier dorpen een overeenkomst gesloten. De noten worden gekocht voor een vaste prijs. Hierdoor kan de bevolking een inkomen verdienen uit het bestaande bos en hoeven ze het niet te vervangen door een plantage. Het is een eerste stap om de lokale *communities* te helpen en het bos te beschermen. Omdat de illipe-noten maar eens in de drie jaar beschikbaar zijn, onderzoekt Forestwise nu samen met de bevolking welke natuurlijke producten er nog meer op een verantwoorde manier uit het bos kunnen worden geoogst. Zo richtten ze zich nu ook op de kukui-noot. Dit wordt gebruikt in sommige gerechten, maar is ook goed voor je haar. In samenwerking met Forestwise en

mijn Nederlandse collega Fleur, die ik via via nog uit mijn studententijd kende, heb ik nu een natuurlijke huidverzorgingslijn van pure ingrediënten uit het regenwoud opgezet, Fat Forest. Dit is nog in ontwikkeling en we zijn een crowdfunding gestart om het verder te kunnen uitwerken.”

TERUG MET BABY

“Inmiddels wonen we al zeven jaar in Indonesië. Het is ons thuis en ik kan niet wachten om weer terug te gaan. Momenteel verblijven we tijdelijk in Nederland, omdat ik onlangs ben bevallen van onze dochter Indy. Ze is ons eerste kind en ik ben wel benieuwd hoe we ons werk in combinatie met haar gaan voortzetten. We wonen in een klein stadje en waarschijnlijk regelen we een oppas aan huis, maar dat zien we daar wel weer. Wat we haar vooral willen meegeven, is hoe belangrijk de natuur voor mens en dier is. We leren haar graag hoe je in balans met de natuur kunt leven. Ons doel is om de ontbossing helemaal

STEUN FAT FOREST

Wist je dat zeventig procent van alle cosmetische producten palmolie bevatten? Het is bijvoorbeeld verwerkt in shampoo, deodorant en zonnebrandcrème. Om de productie van palmolie tegen te gaan bedachten Alexandra en Dirk-Jan in samenwerking met hun collega Fleur de huidverzorgingslijn Fat Forest: heerlijke producten zonder palmolie. Naast het verzorgende karakter, haal je met de Fat Forest skinbar (€18) en bodycrème (€18) ook een beetje regenwoud in huis. De skinbar heeft een lekkere gembergeur en de bodycrème een subtiele citrusgeur. De producten van Fat Forest zijn dierproefvrij, palmolievrij en bevatten geen microplastics. Met het aanschaffen van een skinbar help je mee om 75 m2 regenwoud op Borneo te behouden. Wil je alvast een bestelling plaatsen? Kijk voor meer informatie op: crowdaboutnow.nl/campaigns/fatforest.

te stoppen. Het liefst laten we ook de stukken waar geen bos meer staat opnieuw begroeien. Niet alleen voor de orang-oetans, maar juist ook voor de bevolking, zodat ze er een duurzaam inkomen mee kunnen verdienen. De natuur is te mooi om het voor geld af te breken, daar zullen wij altijd voor blijven vechten.” ■